

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2019 roku

Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w P. Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy P. M.

Protokolant: prot. sąd. A. K.

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2019 roku w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku W. K.

przy udziale M. K. (1) działającej przez przedstawicielkę ustawową S. Ś.

o dział spadku

postanawia:

1. ustalić, że w skład spadku po M. K. (2) wchodzi:

a) samochód osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 41.000,00 złotych,

b) środki pieniężne w wysokości 15.224,85 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.,

c) środki pieniężne w wysokości 15.450,00 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.;

2. dokonać działu spadku po M. K. (2) w ten sposób, że:

a) zarządzić sprzedaż licytacyjną stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego przedmiotu należącego do spadku szczegółowo opisanego w punkcie 1. lit. a) sentencji niniejszego orzeczenia i określić, że suma uzyskana z jego sprzedaży, po pomniejszeniu o nieuiszczone koszty egzekucyjne należne komornikowi sądowemu oraz po zwróceniu poniesionych przez wnioskodawcę i uczestniczkę postępowania kosztów egzekucyjnych, będzie podlegała podziałowi po 1/2 części dla wnioskodawcy W. K. i uczestniczki postępowania M. K. (1),

b) środki pieniężne opisane w punkcie 1 lit. b) sentencji w wysokości 7.002,51 zł przyznać wnioskodawcy W. K.,

c) środki pieniężne opisane w punkcie 1 lit. b) sentencji w wysokości 5.202,51 zł przyznać uczestniczce postępowania M. K. (1),

d) środki pieniężne opisane w punkcie 1 lit. c) sentencji w wysokości 450,00 zł przyznać wnioskodawcy W. K.,

e) środki pieniężne opisane w punkcie 1 lit. c) sentencji w wysokości 15.000,00 zł przyznać uczestniczce postępowania M. K. (1);

3. zasądzić od uczestniczki postępowania M. K. (1) na rzecz wnioskodawcy W. K. kwotę 12.750,00 zł tytułem spłaty płatną w terminie 1 (jednego) miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku braku spłaty w terminie,

4. ustalić, że wnioskodawca W. K. pokrył długi spadkowe w kwocie 3.139,75 zł, a uczestniczka postępowania M. K. (1) w kwocie 15.247,13 zł oraz zasądzić od wnioskodawcy W. K. na rzecz uczestniczki postępowania M. K. (1) kwotę 12.107,38 zł tytułem rozliczenia długów spadkowych płatną w terminie 1 (jednego) miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku braku spłaty w terminie,

5. ustalić, że wnioskodawca W. K. poniósł nakłady w kwocie 757,97 zł, a uczestniczka postępowania M. K. (1) w kwocie 2.024,97 zł oraz zasądzić od wnioskodawcy W. K. na rzecz uczestniczki postępowania M. K. (1) kwotę 1.267,00 zł tytułem rozliczenia nakładów płatną w terminie 1 (jednego) miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku braku spłaty w terminie,

6. ustalić, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Asesor sądowy P. M.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 19 kwietnia 2019 r. (data złożenia wniosku w Biurze Podawczym tut. Sąd) wnioskodawca W. K. wniósł o ustalenie, że w skład spadku po zmarłym M. K. (2) wchodzi:

1) samochód osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 41.000,00 złotych,

2) środki pieniężne w wysokości 9.832,19 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.,

3) środki pieniężne w wysokości 10.355,57 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.;

oraz o dokonanie działu spadku poprzez:

1) przyznanie na własność uczestniczki postępowania samochodu osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 41.000,00 złotych,

2) przyznanie na własność wnioskodawcy środków pieniężnych w kwocie 10.093,88 zł tytułem połowy środków pieniężnych pochodzących ze wskazanych ww. rachunków bankowych spadkodawcy,

3) zobowiązanie uczestniczki postępowania do spłaty na rzecz wnioskodawcy kwoty 25.514,02 zł w terminie 5 miesięcy licząc od dnia uprawomocnienia się postanowienia w sprawie, a z odsetkami ustawowymi po upływie wyżej określonego terminu.

Wnioskodawca wniósł nadto o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wnioskodawca podniósł, że w dniu 6 listopada 2018 roku w P. przed notariuszem wnioskodawca i uczestniczka postępowania jako spadkobiercy ustawowi zmarłego M. K. (2) przyjęli z dobrodziejstwem inwentarza spadek po swoim ojcu M. K. (2).

Pismem z dnia 30 lipca 2019 roku uczestniczka postępowania M. K. (1), reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, któremu to pełnomocnictwa udzieliła działająca w imieniu małoletniej uczestniczki jej matka, wniosła o ustalenie, iż w skład spadku po M. K. (2) wchodziły:

1) samochód osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 45.000,00 złotych,

2) środki pieniężne w łącznej wysokości 30.674,85 zł, pochodzące z rachunku bankowego firmowego należącego do spadkodawcy w kwocie 15.224,85 zł oraz pochodzące z rachunku bankowego prywatnego należącego do spadkodawcy w kwocie 15.450,00 zł,

oraz o dokonanie działu spadku w ten sposób, że:

1) własność samochodu osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 45.000,00 złotych zostanie przyznana wnioskodawcy,

2) środki pieniężne pochodzące z rachunku bankowego, po uwzględnieniu długów spadkowych zapłaconych wspólnie przez zainteresowanych w kwocie 3.019,83 zł, w następujących kwotach:

a. w kwocie 7.452,51 zł – zostaną przyznane na własność wnioskodawcy,

b. w kwocie 20.202,51 zł – zostaną przyznane na własność uczestniczki,

Uczestniczka wniosła również o zasądzenie od wnioskodawcy na jej rzecz kwoty 21.302,32 zł płatnej w terminie jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się postępowania w niniejszej sprawie wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia w płatności – tytułem dopłat oraz tytułem spłaconych w imieniu uczestniczki długów spadkowych oraz pokrytych wydatków (nakładów) na spadek oraz o obciążenie zainteresowanego kosztami postępowania w zakresie poniesionym.

W piśmie z dnia 19 sierpnia 2019 roku (data złożenia w Biurze Podawczym tut. Sądu) wnioskodawca zakwestionował podaną przez uczestniczkę wartość samochodu osobowego F. (...), wskazując iż jego wartość wynosi 41.000,00 zł. Jednocześnie wnioskodawca podał, iż nie zgadza się na przyznanie mu ww. samochodu i zmodyfikował wcześniejszy wniosek o podział majątku w ten sposób, iż w miejsce 5 miesięcznego terminu przewidywanego na dokonanie zasądzonych spały od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy wskazał jednomiesięczny termin od dnia uprawomocnienia się postanowienia w sprawie.

Na rozprawie w dniu 7 października 2019 r. pełnomocnik uczestniczki postępowania wskazał, że wartość ww. samochodu jest bezsporna i wynosi 41.000,00 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. (2) zmarł 31 sierpnia 2018 roku w P.. Jego spadkobiercami są jego dzieci: wnioskodawca W. K. i uczestniczka postępowania M. K. (1). Na podstawie aktu notarialnego z dnia 06.11.2018 roku wnioskodawca W. K. i uczestniczka postępowania M. K. (1), w której imieniu działała matka S. Ś., przyjęli z dobrodziejstwem inwentarza spadek po swoim ojcu M. K. (2). Tego samego dnia notariusz sporządził akt poświadczenia dziedziczenia po zmarłym M. K. (2), w którym poświadczył, że spadek po M. K. (2) nabyli z dobrodziejstwem inwentarza jego córka M. K. (1) oraz jego syn W. K. w udziałach po 1/2.

Dowód:

- akt poświadczenia dziedziczenia sporządzony w dniu 6 listopada 2018 roku przed notariuszem R. S. (k. 56-59),

- protokół dziedziczenia oraz oświadczenia o przyjęciu spadku (k. 11-17)

Postanowieniem z dnia 31 maja 2019 roku wydanym przez Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w P. w sprawie o sygn. akt IV Nsm 302/19 Sąd zezwolił S. Ś. na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej córki (polegającym w szczególności na złożeniu wniosku o dział spadku po M. K. (2) oraz na zawarciu ugody w tej sprawie).

Dowód :

- postanowienie z dnia 31 maja 2019 roku wraz ze stwierdzeniem prawomocności (k.61).

W skład spadku po M. K. (2) wchodził: samochód osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 41.000,00 złotych, środki pieniężne w wysokości 15.224,85 złotych, zgromadzone na firmowym rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., środki pieniężne w wysokości 15.450,00 złotych, zgromadzone na osobistym rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

Bezsporne, a nadto dowód:

- przesłuchanie wnioskodawcy W. K. (k. 81-83),

- przesłuchanie przedstawicielki ustawowej uczestniczki postępowania, S. Ś. (k.83-85),

- wyciągi z rachunków bankowych (k. 18-28)

Uczestniczka postępowania M. K. (1), działając przez swoją przedstawicielkę ustawową S. Ś., spłaciła ze środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych spadkodawcy długi spadkowe: z rachunku firmowego przedsiębiorstwa spadkodawcy spłaciła kwotę 149,16 zł za fakturę za telefon w sieci O., kwotę 1.700,00 zł oraz 500,85 zł za zobowiązania wobec kontrahenta firmy (...), kwotę 258,30 zł za fakturę za usługi biura rachunkowego, kwotę 106,20 zł za inne opłaty i prowizje. Łącznie więc uczestniczka spłaciła zobowiązania spadkodawcy w kwocie 3.019,83 zł.

Jednocześnie uczestniczka postępowania poniosła wydatki związane z pochówkiem spadkodawcy w postaci:

- wynagrodzenia księdza w kwocie 500,00 zł,

- opłaty za miejsce pogrzebowe w kwocie 2.380,00 zł,

- wynagrodzenia organisty w kwocie 100,00 zł,

- zakupu kwiatów na pogrzeb w kwocie 240,00 zł,

- koszty osłon na grób w wysokości 150,00 zł,

- koszty stypy w wysokości 270,00 zł

- koszty pomnika (nagrobka) w kwocie 2.934 zł,

- koszty pozwolenia i odbioru nagrobka w kwocie 280,00 zł,

- koszty położenia bruku w kwocie 200,00 zł,

- koszty podsypywania grobu przed rozpoczęciem prac kamieniarskich w wysokości 50,00 zł.

Uczestniczka postępowania poniosła także inne wydatki związane ze spłatą długów spadkodawcy, tj.:

- koszty spłaty zaległości M. K. (2) w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 1.524,43 zł,

- koszty zadłużenia spadkodawcy z tytułu podatku VAT i PIT za sierpień 2018 roku w łącznej kwocie 1.148,00 zł,

- koszty spłaty zadłużenia spadkodawcy na rachunku bankowym wspólnym spadkodawcy i jego byłej żony w kwocie 1.218,19 zł,

- koszty spłaty zadłużenia spadkodawcy w (...) S.A. w kwocie 413,76 zł,

- koszty spłaty połowy zadłużenia przy zamykaniu rachunku (...) S.A. w kwocie 18,92 zł.

Uczestniczka postępowania poczyniła również nakłady na spadek, na które składały się:

- koszty utrzymania samochodu spadkodawcy, w tym zakup paliwa w kwocie 200,00 zł,

- koszty ubezpieczenia ww. samochodu w kwocie 1.369,00 zł,

- koszty badania technicznego ww. samochodu 98,00 zł,

- koszty notarialne związane z uzyskaniem poświadczenia dziedziczenia w kwocie 357,97 zł.

Bezsporne, a nadto dowód:

- faktura nr (...) (k.62),

- rachunek z dnia 03.04.19 r. (k.63),

- faktura nr (...) (k.64),

- faktura nr (...) (k.65),

- wezwanie do zapłaty z dnia 30 maja 2019 r. (k.66),

- wydruk potwierdzający dokonanie przelewu (k.67),

- potwierdzenie wpłaty (k.68-69),

- aneks do polisy nr (...) (k.70),

- wydruk potwierdzający dokonanie przelewu (k. 71),

- faktura (...) (k.72),

- wydruk potwierdzający dokonanie przelewu (k.73),

- przesłuchanie przedstawicielki ustawowej uczestniczki postępowania, S. Ś. (k.83-85).

Wnioskodawca W. K. poniósł wydatki związane ze organizacją pogrzebu spadkodawcy oraz spłatą jego długów w postaci:

- koszty pogrzebu w kwocie 448,40 zł,

- spłaty zaległości M. K. (2) w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 1.524,43 zł,

- spłaty zadłużenia spadkodawcy z tytułu podatku VAT i PIT za sierpień 2018 roku w łącznej kwocie 1.148,80 zł,

- spłaty zadłużenia przy zamknięciu rachunku spadkodawcy w (...) S.A. w kwocie 18,92 zł.

Wnioskodawca poczynił również nakłady z majątku własnego na majątek wchodzący w skład masy spadkowej. Zakupił on akumulator do samochodu F. (...), którego koszt wynosił 400,00 zł oraz poniósł koszty notarialne związane z uzyskaniem poświadczenia dziedziczenia w kwocie 357,97 zł.

Bezsporne, a nadto dowód:

- przesłuchanie wnioskodawcy W. K. (k.81-83),

- wyciąg z rachunku bankowego prowadzonego dla (...) Serwis (...) (k.18-28).

Wnioskodawca W. K. ma 25 lat, posiada wykształcenie ekonomiczne, magisterskie. Prowadzi własną działalność gospodarczą. W 2019 roku osiągał dochód w wysokości około 6.000 złotych miesięcznie. Wnioskodawca posiada prawo jazdy, jest właścicielem samochodu osobowego, który nabył w grudniu 2018 roku. W związku ze śmiercią M. K. (2), wnioskodawca otrzymał około 10 tysięcy złotych jako osoba uposażona z tytułu umowy ubezpieczenia na życie oraz 10 tysięcy złotych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Uczestniczka M. K. (1) S. Ś. ma 13 lat. Matka uczestniczki M. K. (1) posiada wykształcenie średnie, jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony i osiąga dochód w wysokości około 3.500 złotych netto. Samochód marki F. (...) znajduje się w posiadaniu matki uczestniczki. Matka uczestniczki postępowania jest właścicielką domu jednorodzinnego. Z tytułu śmierci spadkodawcy otrzymała świadczenia jako osoba uposażona w wysokości 58 tysięcy złotych, które ulokowała na koncie bankowym dla córki – M. K. (1).

Przed wszczęciem sprawy o dział spadku wnioskodawca i przedstawicielka ustawowa uczestniczki postępowania za pośrednictwem swoich pełnomocników prowadzili korespondencję dotyczącą działu spadku, w szczególności przejęcia samochodu osobowego marki F. (...), jednak nie doszli w tym zakresie do porozumienia.

Dowód:

- przesłuchanie wnioskodawcy W. K. (k. 81-83),
- przesłuchanie przedstawicielki ustawowej uczestniczki postępowania S. Ś. (k.83-85),
- korespondencja przedsądowa (k. 91-104)

Przedstawiony wyżej stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów oraz we wskazanym zakresie na podstawie przesłuchania w charakterze strony wnioskodawcy i przedstawicielki ustawowej uczestniczki postępowania.

Zdaniem Sądu przeprowadzone w sprawie dowody z dokumentów są wiarygodne, autentyczność i treść przedmiotowych dokumentów nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Sąd uznał za w pełni wiarygodne dokumenty urzędowe, w szczególności akt poświadczenia dziedziczenia, które stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.). Za przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd uznał dowody z dokumentów prywatnych, przypisując im znaczenie jakie wynika z art. 245 k.p.c.

Stan faktyczny został ustalony także na podstawie zeznań wnioskodawcy i przedstawicielki ustawowej uczestniczki postępowania. Sąd uznał dowód z przesłuchania stron za podstawę ustaleń faktycznych, gdyż treść zeznań złożonych przez obie strony korespondowała z dowodami z dokumentów zgromadzonych w sprawie, a nadto nie zawierała sprzeczności. W szczególności na wiarę zasługiwały twierdzenia stron dotyczące wartości poczynionych nakładów i spłaconych długów spadkowych.

Częściowo ustalenia Sąd poczynił również bez dowodu w oparciu o art. 229 k.p.c., zgodnie z którym nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Taka sytuacja zachodziła w przedmiotowej sprawie, gdzie skład spadku, jak również wartość składników majątkowych, w szczególności samochodu osobowego, nie był co do zasady sporny między stronami.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 1025 § 2 k.c., domniemywa się, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku albo poświadczenie dziedziczenia, jest spadkobiercą. Dopóki powyższe domniemanie prawne nie zostanie obalone, prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia jest wiążące dla sądu w postępowaniu o dział spadku i określa konieczny krąg uczestników tego postępowania.

Na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia po zmarłym M. K. (2), spadek nabyły z dobrodziejstwem inwentarza jego dzieci: M. K. (1) i W. K., każdy w udziale po 1/4.

Powyższe determinuje rozstrzygnięcie w zakresie podziału praw majątkowych wchodzących w skład spadku pomiędzy spadkobierców – uczestników niniejszego postępowania, stosownie do wielkości przypadających im udziałów.

Postępowanie o dział spadku zostało unormowane w przepisach art. 680 k.p.c. – 689 k.p.c.

Zgodnie z art. 684 k.p.c. w postępowaniu o dział spadku Sąd ustala skład i wartość spadku ulegającego podziałowi, przy czym zasadą jest, iż ustalenie składu i stanu spadku przez sąd następuje według chwili jego otwarcia (art. 924 k.c.), a jego wartości na podstawie cen (rynkowych) z chwili dokonywania działu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1950 r., C 72/50, OSN 1951, nr 1, poz. 12; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 września 1974 r., III CZP 58/74, OSNCP 1975, nr 6, poz. 90). Ponadto zgodnie ze stanowiskiem, w sprawie o dział spadku jego skład powinien być ustalony przez sąd na podstawie dowodów aktualnych w chwili dokonywania podziału (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 1994 r., II CRN 31/94, Wokanda 1994, nr 9, s. 9). Podstawą ustalenia składu spadku są przede wszystkim oświadczenia spadkobierców - uczestników postępowania działowego oraz przedstawione przez nich dowody, ewentualnie spis inwentarza, jeżeli był sporządzony. Jeżeli jednak zachodzą w tym względzie sprzeczności, obowiązkiem sądu jest ich wyjaśnienie (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 11 marca 1985 r., III CRN 52/85, nie publ.).

W sprawie co do zasady bezspornym było, jakie składniki majątkowe wchodziły w skład spadku po zmarłym M. K. (2), a mianowicie była to własność samochodu osobowego F. (...) oraz środki pieniężne.

Dlatego też Sąd w punkcie 1. sentencji postanowienia ustalił, iż wskazane składniki wchodziły w skład spadku, przy czym z uwagi na brzmienie przywołanego przepisu art. 684 k.p.c. należało określić skład spadku według stanu na dzień otwarcia spadku, wobec czego w punkcie 1. zawarte zostało rozstrzygnięcie obejmujące po pierwsze pojazd - samochód osobowy F. (...) o numerze rejestracyjnym (...), co do którego wartości wynoszącej 41.000 złotych strony postępowania ostatecznie się zgodziły oraz środki pieniężne w kwocie na dzień otwarcia spadku, tj. przed dokonaniem spłaty długów spadkowych, których to część została spłacona ze środków zgromadzonych na rachunkach bankowych. Na dzień otwarcia spadku w skład spadku wchodziły środki pieniężne w wysokości 15.224,85 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. oraz środki pieniężne w wysokości 15.450,00 złotych, zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) prowadzonym przez Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

Rozstrzygnięcia wymagała natomiast kwestia sposobu dokonania działu spadku. Pomiedzy wnioskodawcą a uczestniczką postępowania brak było bowiem zgody co do sposobu zniesienia współwłasności pojazdu – samochodu osobowego wchodzącego w skład spadku.

Wnioskodawca wnosił o przyznanie pojazdu uczestniczce, a w przypadku nie uwzględnienia takiego wniosku, wnosił o dokonanie działu spadku poprzez zarządzenie sprzedaży licytacyjnej prawa własności wchodzącego w skład spadku. Z kolei uczestniczka postępowania wnosiła o przyznanie składnika na własność wnioskodawcy, podnosząc argument, iż jako osoba małoletnia nie posiada i w najbliższym czasie posiadać nie będzie uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Zgodnie z art. 688 k.p.c. do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c.

Przepisy kodeksu cywilnego regulujące kwestię zniesienia współwłasności przewidują trzy sposoby zniesienia współwłasności: a) fizyczny podział rzeczy, b) przyznanie całej rzeczy jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych, c) sprzedaż rzeczy stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego i podział sumy uzyskanej ze sprzedaży. Wskazać należy, iż przepisy kodeksu postępowania cywilnego preferują przeprowadzenie podziału na podstawie zgodnego wniosku uczestników postępowania. Przy braku jednomyślności podstawowym

sposobem jest dział w naturze (art. 211 k.c.), w myśl zaś art. 212 § 2 k.c., rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Jeżeli zatem określony przedmiot nie daje się podzielić – co ma miejsce w niniejszej sprawie, gdzie przedmiotem sporu jest kwestia przyznania składnika majątkowego w postaci pojazdu mechanicznego - może on być przyznany stosownie do okoliczności jednemu ze spadkobierców z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedany. Oba te sposoby działu spadku należy uznać za równorzędne. Podkreślenia wymaga jednak, że przyznanie przedmiotu spadkowego jednemu ze spadkobierców uzależnione jest od wyrażenia przez niego zgody. Jeżeli żaden ze współspadkobierców nie wyrazi zgody na przyznanie mu przedmiotu spadkowego, Sąd jest zobowiązany do zarządzenia jego sprzedaży (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1998 r., II CKN 347/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 8), bowiem sąd nie może przyznać określonego przedmiotu danemu spadkobiercy wbrew jego woli (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1970 r., III CZP 92/69, OSNC 1970, nr 10, poz 174.).

Pomimo brzmienia tego przepisu, wskazującego na równorzędność tych dwóch sposobów podziału, dokonanie działu spadku przez sprzedaż rzeczy wspólnej jest traktowane jako sposób ostateczny. Znajduje on zastosowanie w wypadku złożenia przez wszystkich współwłaścicieli zgodnego wniosku co do takiego sposobu działu spadku, a także pomimo braku takiego wniosku - gdy żaden ze spadkobierców nie wyraża zgody na przyznanie mu rzeczy w naturze (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1998 r., II CKN 347/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 108), która to sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Sprzedaży zarządzanej przez sąd dokonuje się stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego w trybie postępowania egzekucyjnego (w drodze licytacji).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż dokonanie działu spadku przez zarządzenie sprzedaży licytacyjnej wchodzącego w jego skład samochodu osobowego było jedynym możliwym sposobem działu. W postępowaniu o dział spadku sąd powinien dążyć do tego, ażeby wszyscy współwłaściciele uzgodnili sposób podziału i przedstawili możliwie zgodny wniosek tak, aby wydane postanowienie odpowiadało ich woli. Pomimo nakłaniania stron do zawarcia ugody bądź uzgodnienia wspólnego stanowiska, czynności te nie przyniosły rezultatu.

Poza wszelką wątpliwością pozostaje fakt, iż charakter składnika majątkowego – pojazdu osobowego wykluczał jego fizyczny podział. Dlatego też dział spadku mógł nastąpić jedynie przez przyznanie samochodu jednemu ze spadkobierców lub przez sprzedaż licytacyjną. Po wtóre, nie zaktualizowały się przesłanki pozwalające na przyznanie spornego prawa na rzecz jednego ze spadkobierców z obowiązkiem spłaty pozostałych. Jak wskazano wyżej do przyznania przedmiotu jednemu ze spadkobierców w naturze niezbędna jest jego zgoda, a w niniejszej sprawie żaden ze spadkobierców nie wyraził takiej woli ani zgody, dlatego też nie był możliwy taki sposób działu spadku. W ocenie Sądu orzekającego okoliczności podnoszone w toku postępowania przez pełnomocnika uczestniczki postępowania, a dotyczące braku uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych przez małoletnią uczestniczkę były bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy wnioskodawca nie wyrażał zgody na to by przejąć składnik majątku w postaci pojazdu. Wbrew twierdzeniom uczestniczki postępowania, art. 212 k.c. nie wskazuje, że podział ma „uwzględniać społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa”. Sformułowanie takie zawarte zostało w art. 211 k.c., który stanowi, że każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Przepis ten zakazuje jedynie fizycznego podziału rzeczy w sytuacji, gdy m.in. podział taki (fizyczny) byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy, nie odnosi się natomiast w żaden sposób do sprzedaży rzeczy. Artykuł 212 § 2 pozostawia natomiast sądowi decyzję co do wyboru pomiędzy przyznaniem rzeczy jednemu ze współwłaścicieli a zarządzeniem jej sprzedaży, którego to wyboru Sąd ma dokonać „stosownie do okoliczności”. Okolicznościami tymi mogą być np. zgodność określonego sposobu zniesienia współwłasności z zasadami prawidłowej gospodarki, zawód, wiek współwłaściciela, charakter (rodzaj) wspólnej nieruchomości, sytuacja rodzinna i majątkowa współwłaścicieli, ich zdolność finansowa do uiszczenia spłat (dopłat) (por. Gudowski Jacek, Rudnicka Jolanta, Rudnicki Grzegorz i Rudnicki Stanisław. Art. 212. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe, wyd. II. Wolters Kluwer, 2016). Podnoszona przez pełnomocnika uczestniczki okoliczność dotycząca jej wieku i braku

uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych mogłaby być jedną z okoliczności, które mają wpływ na sposób dokonania działu, jednak przeciwko uwzględnieniu tej okoliczności przemawiał kategorię brak zgody wnioskodawcy na przyznanie mu prawa własności pojazdu. Uregulowana w art. 212 § 2 in fine k.c. możliwość zarządzenia sprzedaży rzeczy znajduje zastosowanie właśnie w takich stanach faktycznych, jak w niniejszej sprawie.

W braku porozumienia współwłaścicieli co do sposobu likwidacji współwłasności albo warunków do podziału rzeczy w naturze albo do przyznania rzeczy jednemu współwłaścicielowi sąd nakaze zniesienie współwłasności przez sprzedaż rzeczy. W takim wypadku sąd może rozstrzygnąć od razu w postanowieniu zarządzającym sprzedaż rzeczy o wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy albo tylko zarządzić sprzedaż, a rozstrzygnięcie o tych roszczeniach i o podziale sumy uzyskanej ze sprzedaży odłożyć do czasu przeprowadzenia sprzedaży (art. 625 k.p.c.)

Z uwagi na powyższe Sąd w punkcie 2. lit. a sentencji postanowienia zarządził sprzedaż i jednocześnie orzekł o tym, iż suma uzyskana ze sprzedaży po potrąceniu kosztów egzekucyjnych zostanie podzielona pomiędzy uczestników po 1/2 na rzecz każdego z nich – stosownie do wielkości udziałów posiadanych przez każdego ze spadkobierców oraz mając na uwadze fakt, iż pozostałe składniki majątku spadkowego zostały w niniejszym postępowaniu podzielone i rozliczone.

W dalszej kolejności Sąd przyznał uczestnikom postępowania środki zgromadzone na rachunkach bankowych zgodnie z tym, jakie stanowiska w tym przedmiocie były wyrażane w pismach składanych przez uczestników – w tym zakresie nie było sporu pomiędzy uczestnikami, konieczne było jedynie prawidłowe wyliczenie stanu tych środków. Z uwagi na to, że część długów spadkowych podlegała spłacie z sum znajdujących się w dacie otwarcia spadku na rachunkach bankowych, podziałowi podlegały środki pozostałe po tej spłacie. Jeśli natomiast chodzi o sposób ich podziału, to wynikał on z jednej strony z przywołanych stanowisk stron, a dwa – był on zgodny ze stanem faktycznym, tj. tym, w czym władaniu środki te znajdowały się w toku prowadzonego postępowania i zamknięcia rozprawy. Wobec powyższego środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) w wysokości 7.002,51 zł Sąd przyznał wnioskodawcy W. K., a środki w wysokości 5.202,51 zł uczestniczce postępowania M. K. (1). Z kolei środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym o numerze (...) w wysokości 450,00 zł należało przyznać wnioskodawcy W. K., a środki pieniężne w wysokości 15.000,00 zł uczestniczce postępowania M. K. (1), o czym orzeczono w punkcie 2 pkt b, c, d, e sentencji.

Po rozliczeniu tych kwot w punkcie 3. postanowienia zasądzeniu podlegała kwota 12.750,00 zł od M. K. (1) na rzecz W. K. z uwagi na wysokość przyznanych środków, która była o taką kwotę większa na korzyść uczestniczki.

Sąd nie rozliczał wszystkich spłat w jednym punkcie, ponieważ inny jest tytuł zasądzenia kwoty tytułem spłaty w związku z dokonaniem działu spadku, a inny z tytułu rozliczenia nakładów i długów spadkowych.

W myśl art. 1035 k.c., jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu.

Zgodnie z kolei z art. 207 k.c., pożytki i inne przychody z rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości udziałów; w takim samym stosunku współwłaściciele ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną.

Zgodnie z art. 686 k.p.c. w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i spłaconych długów spadkowych. Przepis art. 686 k.p.c. mówi o nakładach na spadek, a więc po powstaniu współwłasności między spadkobiercami wynikającymi ze spadkobrania.

Ponieważ wydatki i ciężary związane ze wspólnym przedmiotem spadkowym ponoszą współspadkobiercy w stosunku do wielkości przysługujących im udziałów (art. 1035 k.c. w zw. z art. 207 k.c.) Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2003 r. (V CK 141/02, Legalis Numer 65253) na podstawie art. 207 k.c. współwłaściciele ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną, pokryte chociażby przez jednego ze współwłaścicieli, a zatem współwłaścicielowi,

który je poniósł służy roszczenie o zapłatę (o refundację) w stosunku do pozostałych. Na tej podstawie współwłaściciele ponoszą wydatki uzgodnione według wymagań reżimu prawnego zarządu rzeczą wspólną, a więc według zasad art. 201 k.c., a wypadku czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu według zasad art. 199 k.c. Wydatki z art. 207 k.c. są związane z rzeczą wspólną, jeżeli ich potrzeba poniesienia wynika z normalnej eksploatacji, ale też zasad prawidłowej gospodarki. Niewątpliwie podlegają rozliczeniu wydatki konieczne, ale też użyteczne, chyba że służą jednemu tylko ze współwłaścicieli i zostały poniesione tylko w jego interesie. Dlatego też spadkobierca który poniósł wydatki na wspólny przedmiot należący do spadku, może żądać od pozostałych spadkobierców zwrotu świadczenia w częściach odpowiadających ich udziałom, chyba, że umowa między spadkobiercami stanowi inaczej.

Jak wynika z treści art. 922 § 3 k.c., do długów spadkowych należą m.in. koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku, koszty postępowania spadkowego. Sąd Rejonowy podziela stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego - Izba Cywilna i Administracyjna z dnia 22 listopada 1988 r. (III CZP 86/88, OSNCP 1989 nr 12, poz. 201, Legalis Numer 26480), zgodnie z którym dług spadkowy związany ze wzniesieniem nagrobka, jako zobowiązanie pieniężne podlega rozliczeniu w postępowaniu działowym według nominalnej wysokości.

W sprawie nie było sporu co do tego, że po otwarciu spadku, czyli po dacie 31 sierpnia 2018 roku zarówno wnioskodawca W. K., jak i uczestniczka postępowania M. K. (1) dokonali nakładów na majątek spadkowy oraz spłacili długi spadkowe. Na okoliczność ponoszenia przez wnioskodawcę i uczestniczkę postępowania nakładów na spadek oraz spłacenia długów spadkowych wskazywał zarówno wnioskodawca, jak i przedstawicielka ustawowa uczestniczki postępowania, chociaż zeznania ich cechowała ogólnikowość. Niemniej jednak w tym zakresie uczestnicy postępowania nie toczyli sporu co do wysokości spłaconych długów oraz dokonanych nakładów.

W kolejnych punktach postanowienia Sąd rozliczył zatem spłacone przez uczestników postępowania długi spadkowe oraz poczynione przez nich nakłady.

I tak za długi spadkowe podlegające rozliczeniu Sąd uznał poniesione przez uczestniczkę postępowania M. K. (1):

- spłatę zaległości M. K. (2) w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 1.524,43 zł,
- spłatę zadłużenia spadkodawcy z tytułu podatku VAT i PIT za sierpień 2018 roku w łącznej kwocie 1.148,00 zł,
- spłatę zadłużenia spadkodawcy na rachunku bankowym wspólnym spadkodawcy i jego byłej żony w kwocie 1.218,19 zł,
- spłatę zadłużenia spadkodawcy w (...) S.A. w kwocie 413,76 zł,
- spłatę połowy zadłużenia przy zamykaniu rachunku (...) S.A. w kwocie 18,92 zł.
- kwotę 149,16 zł za fakturę za telefon w sieci O.,
- kwoty 1.700,00 zł oraz 500,85 zł za zobowiązania wobec kontrahenta firmy (...),
- kwotę 258,30 zł za fakturę za usługi biura rachunkowego,
- kwotę 106,20 zł za inne opłaty i prowizje,
- wynagrodzenia księdza w kwocie 500,00 zł,
- opłaty za miejsce pogrzebowe w kwocie 2.380,00 zł,
- wynagrodzenie organisty w kwocie 100,00 zł,
- zakup kwiatów na pogrzeb w kwocie 240,00 zł,

- koszty osłon na grób w wysokości 150,00 zł,
- koszty stypy w wysokości 270,00 zł,
- koszty pomnika (nagrobka) w kwocie 2.934 zł,
- koszty pozwolenia i odbioru nagrobka w kwocie 280,00 zł,
- koszty położenia bruku w kwocie 200,00 zł,
- koszty podsypywania grobu przed rozpoczęciem prac kamieniarskich w wysokości 50,00 zł.

Za długi spadkowe podlegające rozliczeniu Sąd uznał ponadto poniesione przez wnioskodawcę W. K.:

- koszty pogrzebu w kwocie 448,40 zł,
- spłatę zaległości M. K. (2) w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 1.524,43 zł,
- spłatę zadłużenia spadkodawcy z tytułu podatku VAT i PIT za sierpień 2018 roku w łącznej kwocie 1.148,80 zł,
- spłatę zadłużenia przy zamknięciu rachunku spadkodawcy w (...) S.A. w kwocie 18,92 zł.

Łącznie wnioskodawca W. K. pokrył długi spadkowe w kwocie 3.139,75 zł, a uczestniczka postępowania M. K. (1) w kwocie 15.247,13 zł. Wobec tego sąd ustalił, że z tytułu pokrycia długów spadkowych rozliczeniu podlegała kwota 12.107,38 zł, stanowiąca różnicę pomiędzy wysokością długów pokrytych przez uczestniczkę postępowania a wysokością długów pokrytych przez wnioskodawcę, a którą w punkcie 4. sentencji Sąd zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania.

Pozostałe dyspozycje majątkowe związane były z poczynionymi przez uczestników nakładami na spadek. Uczestniczka postępowania poniosła:

- koszty utrzymania samochodu spadkodawcy, w tym zakup paliwa w kwocie 200,00 zł,
- koszty ubezpieczenia ww. samochodu w kwocie 1.369,00 zł,
- koszty badania technicznego ww. samochodu 98,00 zł,
- koszty notarialne związane z uzyskaniem poświadczenia dziedziczenia w kwocie 357,97 zł.

Wnioskodawca poczynił również nakłady z majątku własnego na majątek wchodzący w skład masy spadkowej:

- zakup akumulatora do samochodu F. (...), którego koszt wynosił 400,00 zł,
- koszty notarialne związane z uzyskaniem poświadczenia dziedziczenia w kwocie 357,97 zł.

Łącznie wnioskodawca W. K. poniósł nakłady w kwocie 757,97 zł, a uczestniczka postępowania M. K. (1) w kwocie 2.024,97 zł. Wobec powyższego, z tytułu nakładów rozliczeniu podlegała kwota 1.267,00 zł, którą w punkcie 5. sentencji zasądzono od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania.

Zgodnie z art. 212 k.p.c. w zw. z art. 1035 k.c., Sąd obowiązany jest nie tylko ustalić wysokość dopłat, ale także termin i sposób ich uiszczenia oraz wysokość i termin uiszczenia odsetek. W niniejszej sprawie termin zapłaty poszczególnych kwot związanych zarówno z dokonaniem spłaty, jak i zasądzonych w związku z rozliczeniem nakładów i długów spadkowych został oznaczony przez Sąd na okres jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku braku płatności we wskazanym terminie. Termin ten uwzględnił stanowiska stron, z których każda wnosiła o dokonanie spłaty / dopłaty w terminie jednego miesiąca

od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd doszedł do przekonania, iż jednorazowa spłata poszczególnych kwot nie przekracza możliwości majątkowych ani wnioskodawcy, ani uczestniczki postępowania (jej przedstawicielki ustawowej).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., stosując wyrażoną w nim zasadę, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Sąd nie znalazł podstaw, aby odstąpić od ogólnej reguły obowiązującej w postępowaniu nieprocesowym, zgodnie z którą każdy z uczestników postępowania powinien ponieść koszty związane ze swym udziałem w sprawie.

Asesor sądowy P. M.